

‘Proef wapendetectie buitenruimte’

Erasmus Universiteit Rotterdam
Faculteit der Rechtsgeleerdheid
ECPS
Rotterdam, november 2010

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding.....	3
2.	Proef wapendetecie in de buitenruimte.....	4
3.	Vormen van wapendetecie apparatuur.....	5
4.	Wettelijk kader.....	6
5.	Conclusie.....	16
6.	Stroomschema.....	18

1. Aanleiding

Naar aanleiding van de afspraken die zijn gemaakt tussen het Korps Rotterdam Rijnmond, Beleids- en Bestuurszaken (BBZ), in de personen van de ① en ② en de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR), in de personen van ③ en ④, in het kader van de juridische toetsing van de nieuw te ontwikkelen mogelijkheid om wapens in de buitenruimte te kunnen waarnemen door middel detectieapparatuur is de EUR verzocht een toetsing uit te voeren met betrekking tot de juridische aspecten van wapendetectie in de buitenruimte.

De onderhavige notitie vormt het resultaat van die toetsing. Het onderzoek is uitgevoerd door ⑤ onder leiding van ⑥. Deze notitie zal allereerst in het kort een schets van proef wapendetectie buitenruimte bevatten (par. 2). Vervolgens zullen de binnen proef beoogde werkwijzen aan de orde komen (par. 3) en zal worden bezien welke wettelijke regelingen van toepassing zijn op de binnen de proef beoogde werkwijzen (par. 4). Afgesloten wordt met een conclusie (par. 5).

① Art. 10 lid 2 sub e wob: eenbiediging persoonlijke levenssfeer

2. Proef wapendetectie buitenruimte

De Politie Rotterdam Rijnmond heeft binnen de mogelijkheid die geboden wordt vanuit het programma BZK "Veilig door Innovatie" een voorstel ingediend om te komen tot een werkend prototype mobiel wapenscanner die in de praktijk kan worden getest. Wapendetectie apparatuur kan een grote bijdrage leveren aan het verminderen van de hoeveelheid wapens die illegaal in omloop zijn in Nederland. Met het in beslag nemen van wapens kan indirect ook een bijdrage worden geleverd aan het voorkomen van delicten waarbij wapens worden gebruikt en kan daarmee in het algemeen een bijdrage leveren aan de veiligheid in de samenleving door het verminderen van misdrijven waarbij gebruik wordt gemaakt van wapens. In het verleden zijn al eerder maatregelen getroffen om in de gebieden waar in grotere mate delicten voorkomen waarbij wapens worden ingezet, het, veelal illegale, wapenbezit tegen te gaan. Hierbij kan worden gedacht aan de preventieve foullering in de zogeheten veiligheidsrisicogebieden. In die gebieden, die door de gemeenteraad worden aangewezen mag op bevel van de officier van justitie gedurende een bepaalde termijn iedereen preventief worden gefouilleerd op het bezit of op de aanwezigheid van wapens.

Bij het in de praktijk toepassen van wapendetectie apparatuur dient een onderscheid te worden gemaakt tussen een tweetal varianten van inzet van wapendetectie apparatuur. Enerzijds kan wapendetectie apparatuur worden ingezet als vervanging van fysiek, op handmatige wijze uitgevoerd, onderzoek aan de kleding van personen anderzijds kan de apparatuur ingezet worden om op willekeurige locaties een onderzoek uit te voeren naar de mogelijke aanwezigheid van wapens bij de op die locatie aanwezige personen.

Voor de inzet van wapendetectie apparatuur bij de eerstgenoemde variant gaat het met andere woorden om een alternatief ten opzichte van de bestaande vorm van onderzoek aan kleding, het foulleren. Het onderzoek aan de kleding in die variant vindt slechts plaats indien er sprake is van een door de wet aangewezen gevallen. Voor de andere variant geldt dat thans geen wetgeving voorhanden is omdat deze vorm van toepassing van wapendetectie apparatuur tot op heden nog niet wordt toegepast.

De aan het project deelnemende partners zijn het de Politie Rotterdam-Rijnmond, de TU Delft en het ECPS.

Mobiele wapendetectie apparatuur kan op verscheidene wijze werken. De verscheidene vormen van wapendetectie apparatuur worden in de volgende paragraaf omschreven.

3. Vormen van wapendetectorie apparatuur

Binnen de proef wapendetectorie in de buitenruimte bestaat de intentie om wapendetectorie apparatuur te ontwikkelen in samenwerking met de Technische Universiteit Delft. De apparatuur die zij gaan ontwikkelen, betreft apparatuur die verschillende kenmerken zullen hebben. Er wordt gedacht aan het ontwikkelen van apparatuur die het ontdekken van wapens voor honderd procent mogelijk maakt, apparatuur die eventueel ook explosieven kan waarnemen, apparatuur die geen gebruik maakt van actieve straling om bepaalde voorwerpen te signaleren maar in plaats daarvan op een passieve wijze de straling die door stoffen wordt uitgezonden registreert of apparatuur die een signaal geeft op het moment dat nader onderzoek aan de kleding door de apparatuur noodzakelijk wordt geacht. "Bovendien dient de wapendetectorie apparatuur geen naaktbeelden te laten zien, geen afwijkingen te vertonen bij variërende weersomstandigheden, sneller te functioneren dan de gemiddelde duur van het handmatig fouilleren, eenvoudig door opsporingsambtenaren te bedienen zijn en de wapendetectorie dient snel operationeel te zijn.

In het geval dat aan al de voornoemde eisen kan worden voldaan is de vraag of daarmee aan de juridische vereisten voor de inzet van wapendetectorie apparatuur is voldaan, nog niet beantwoord. Die vraag zal hieronder worden beantwoord. De juridische toelaatbaarheid van de inzet van wapendetectorie apparatuur zal aan de hand van de verschillende vormen van wapendetectorie apparatuur worden besproken.

4. Wettelijk kader

4.1 Inleiding

Zoals hierboven besproken is thans geen wetgeving voorhanden waaruit voortvloeit dat inzet van wapendetectorie apparatuur zonder meer tot de mogelijkheid behoort. Ten aanzien van de inzet van wapendetectorie apparatuur moet onderscheid worden gemaakt tussen twee vormen van toepassing van wapendetectorie apparatuur. Enerzijds kan wapendetectorie apparatuur worden ingezet als mogelijke vervanging van de bestaande wettelijke mogelijkheden tot onderzoek aan de kleding in de gevallen waarin er een vermoeden bestaat dat een strafbaar feit is begaan of een algemene wettelijke bevoegdheid tot het doen van dergelijk onderzoek aanwezig is. Anderzijds kan wapendetectorie apparatuur worden ingezet om de mogelijke aanwezigheid van wapens of explosieven bij personen vast te stellen zonder dat dit een vervanging van de bestaande wettelijke mogelijkheden tot onderzoek aan kleding betreft. In de volgende paragraaf zal worden besproken welke mogelijkheden tot onderzoek aan de kleding thans door de wetgeving worden geboden. Vervolgens wordt in par. 4.3 besproken welke vereisten van toepassing zijn op de inzet van wapendetectorie apparatuur als vervanging van het fysieke op handmatige wijze te verrichten onderzoek aan kleding. In par. 4.4 zal nader worden ingegaan op de heimelijke inzet van wapendetectorie apparatuur.

4.2 Gevallen waarin een onderzoek aan de kleding mag worden uitgevoerd.

De proef wapendetectorie in de buitenruimte kent zoals hierboven besproken twee varianten. De eerste is de variant waarin de inzet van wapendetectorie apparatuur kan dienen ter vervanging van het fysieke oftewel handmatige onderzoek aan de kleding in de gevallen waarin dat onderzoek wettelijk is toegelaten. Welke gevallen zullen in deze paragraaf worden belicht. Ten aanzien van de tweede variant bestaat de intentie om de wapendetectorie apparatuur in de buitenruimte in te zetten met als doel de aanwezigheid van wapens bij personen te detecteren zonder dat deze worden onderworpen aan een handmatig oftewel fysiek onderzoek van de kleding. Te denken valt aan wapendetectorie apparatuur die op een menigte van personen wordt toegepast en een indicatie kan geven of personen dan wel een specifiek persoon in die menigte mogelijk in het bezit van wapens zijn. Concreet valt te denken aan evenemententerreinen of aangewezen gebieden waarbinnen een openbare manifestatie plaatsheeft. Bovendien bestaat de mogelijkheid om die tweede variant heimelijk in te zetten. De juridische aspecten van die variant worden in de paragraaf 4,4 besproken.

Ten aanzien van de variant van het onderzoek van kleding door middel van wapendetectorie apparatuur als alternatief voor het handmatige oftewel fysieke

onderzoek aan de kleding kan het volgende worden opgemerkt. In de bepaling van art. 10 Grondwet is vastgelegd dat een ieder het recht heeft op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Daarnaast is in de bepaling van art. 11 Grondwet vastgelegd dat een ieder het recht heeft op de onaantastbaarheid van zijn lichaam. Een ieder die zich in Nederland bevindt, kan een aanspraak maken op die grondrechten. In de internationaal verdragsrechtelijke bepalingen zijn eveneens soortgelijke rechten vastgelegd. In het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is in artikel 8 bepaald dat een ieder het recht heeft op de eerbiediging van het privé- en familieleven.

In het geval door de overheid een onderzoek aan de kleding wordt uitgevoerd door middel van wapendetectorie apparatuur, kan worden gesteld dat daarmee per definitie een inbreuk op een van de hierboven genoemde rechten wordt gemaakt. De mate waarin een inbreuk wordt gemaakt op die rechten is afhankelijk van het stralingsniveau van de wapendetectorie apparatuur enerzijds en de mate waarin het (naakte) lichaam zichtbaar kan worden gemaakt anderzijds.

Met de constatering dat een inbreuk wordt gemaakt op de rechten die verdragsrechtelijke en grondwettelijk zijn vastgelegd, kan niet onmiddellijk worden vastgesteld dat met het uitvoeren van de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding door overheidsinstanties, zoals de politie, in strijd met die grondwettelijke of verdragsrechtelijke bepalingen wordt gehandeld. Immers in de Grondwet is ruimte gelaten voor het beperken van de uitoefening van die rechten. Aan het beperken van grondrechten zijn wel voorwaarden gesteld. Een beperking, zo is in de bepaling gesteld, dient bij of krachtens de wet, te geschieden. Dat betekent dat het slechts aan de formele wetgever is toegelaten om inbreuken op de grondrechten te rechtvaardigen.

Voor het EVRM geldt eveneens dat het mogelijk is om beperkingen te stellen aan de verdragsrechtelijke vastgelegde rechten. Voor het beperken van een verdragsrechtelijk recht geldt dat aan een aantal voorwaarden dient te worden voldaan. Zo is in de bepalingen de eis gesteld dat beperkingen bij wet dienen te zijn voorzien (forseeability) en noodzakelijk (necessary in a democratic society) moeten zijn in een democratische samenleving. Er bestaan derhalve, zij het onder voorwaarden, mogelijkheden voor de overheid om inbreuk te maken op grondwettelijk en verdragsrechtelijk beschermde rechten van haar burgers.

Voor het uitoefenen van de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding van burgers dient dan ook voldaan te zijn aan de voorwaarde dat sprake is van een wettelijke bepaling die de bevoegdheid tot het onderzoek aan de kleding door de overheid rechtvaardigt. In de Nederlandse wetgeving is in een aantal gevallen een bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding in het leven geroepen. De mogelijkheden

waarin de bevoegdheid tot een inbreuk op de rechten van de burger bestaat zullen hieronder worden besproken.

De eerste mogelijkheid die de overheid binnen het bestaande wettelijke kader heeft geschapen om te worden onderzocht aan de kleding is de bevoegdheid die is geregeld in de bepaling van artikel 55b, tweede lid, Wetboek van Strafvordering (WvSv). Teneinde de identiteit van een verdachte vast te stellen mogen opsporingsambtenaren een verdachte, die is aangehouden of staande gehouden, aan de kleding onderzoeken. Opgemerkt dient te worden dat in het derde lid van deze bepaling de beperking is opgenomen dat deze bevoegdheid slechts in het openbaar mag worden uitgeoefend indien dit noodzakelijk is om te voorkomen dat voorwerpen waaruit de identiteit van de aangehouden of staande gehouden verdachte worden weggemaakt of beschadigd.

De tweede mogelijkheid voor het verrichten van onderzoek aan de kleding is neergelegd in de bepaling van artikel 56 WvSv. Deze bevoegdheid is niet slechts tot het onderzoek aan de kleding beperkt maar strekt zich uit tot het onderzoek aan het lichaam en zelfs onderzoek in het lichaam van een verdachte. De bevoegdheid tot onderzoek aan lichaam of kleding van een verdachte is toegekend aan de officier van justitie dan wel de hulpofficier van justitie. De bevoegdheid tot het geven van een bevel tot het verrichten van onderzoek in het lichaam is uitsluitend toegekend aan de officier van justitie. Bovendien geldt voor de inzet van beide bevoegdheden dat sprake dient te zijn van het bestaan van ernstige bezwaren.

Het onderzoek aan de kleding van de aangehoudene mag door opsporingsambtenaren worden verricht maar ook voor hen geldt dat het bestaan van ernstige bezwaren tegen de aangehoudene een vereiste is. In het commune strafprocesrecht zijn verder geen bevoegdheden opgenomen die onderzoek aan de kleding door opsporingsambtenaren mogelijk maken.

Voor de overige bevoegdheden tot het verrichten van onderzoek aan de kleding dient te worden gekeken naar de bijzondere wetgeving. Zo is in de Opiumwet een bevoegdheid tot het verrichten van onderzoek aan kleding neergelegd in de bepaling van artikel 9, tweede lid. Opsporingsambtenaren kunnen bij het bestaan van ernstige bezwaren een persoon die verdacht wordt van een misdrijf als genoemd in de Opiumwet, aan de kleding onderzoeken.

De laatste bijzondere wetgeving waarin een bevoegdheid tot onderzoek aan kleding is neergelegd die hier vermelding verdient, is de Wet wapens en munitie (WWM). De bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding is op grond van de bepaling van artikel 52 WWM toegelaten voor ambtenaren, aangewezen in art. 141 WvSv, indien daartoe redelijkerwijs aanleiding bestaat op grond van een gepleegd strafbaar feit waarbij wapens zijn gebruikt, een gepleegde overtreding van art. 13, 26 of 27 WWM of aanwijzingen dat voornoemde strafbaar feiten zullen worden gepleegd.

Bovendien kan op grond van het derde lid van diezelfde bepaling in gebieden die op grond van artikel 151b, eerste lid, Gemeentewet (Gemw) door de burgemeester als veiligheidsrisicogebied zijn aangewezen de officier van justitie gelasten dat tegenover een ieder de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding op de aanwezigheid van wapens of munitie kan worden uitgeoefend (het zogenaamde preventieve fouilleren in een veiligheidsrisicogebied).

Aan die laatstgenoemde bevoegdheid is wel een temporele beperking van maximaal 12 uur verbonden, bovendien dient in een dergelijk bevel te worden aangegeven op grond waarvan de toepassing van die bevoegdheid noodzakelijk wordt geacht.

In het geval één van de bovengenoemde bevoegdheden rechtmatig wordt uitgeoefend kan er dus sprake zijn van een gerechtvaardigde inbreuk op de eveneens hierboven besproken grondrechten en verdragsrechtelijke bepalingen. Met dien verstande dat zelfs in de gevallen waarin een bevoegdheid rechtmatig wordt toegepast de ongeschreven rechtsbeginselen als proportionaliteit en subsidiariteit nog steeds van toepassing zijn. Dit brengt met zich mee dat enerzijds de inzet van de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding in redelijke verhouding dient te staan tot het belang dat daarmee gediend wordt, te weten het opsporen van wapens en munitie, en anderzijds dat gekozen dient te worden voor de inzet van minder zware bevoegdheden dan de inzet van de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan kleding wanneer met de inzet van die minder zware bevoegdheden hetzelfde doel bereikt kan worden.

4.3 Vereisten aan de inzet van wapendetectie apparatuur

In de voorgaande paragraaf is aangegeven in welke gevallen een inbreuk door de toepassing van de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer gerechtvaardigd wordt. Uit het voorgaande kwam ook naar voren dat niet te lichtvoetig met de inzet van die bevoegdheid dient te worden omgesprongen. Het bestaan van ernstige bezwaren kan bijvoorbeeld een vereiste zijn.

Wanneer de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding, zoals bedoeld in de bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering, wordt toegepast dan mag dat onderzoek bijzonder grondig worden uitgevoerd. Dat wil zeggen dat onder het onderzoek aan de kleding kan worden verstaan dat de voering van de jas mag worden losgetornd, het schoeisel mag worden onderzocht en de zomen van de kleding mogen worden losgehaald.¹

Of de bevoegdheid van onderzoek aan de kleding eveneens inhoudt dat gebruik mag worden gemaakt van de inzet van wapendetectie apparatuur is niet onmiddellijk te beantwoorden. In ieder geval is vast te stellen dat in de wetgeving niet met woorden is

¹ Tekst & Commentaar, 8ste druk, p. 248, art. 56 WvSv, aant. 7 Stamhuis, Kluwer, Deventer, 2009.

vastgelegd dat inzet van wapendetectorie apparatuur niet is toegelaten bij de uitvoering van de bevoegdheid tot het verrichten van onderzoek aan kleding. De wettelijke bepalingen spreken slechts over de bevoegdheid van onderzoek aan de kleding en spreken niet over de wijze waarop het onderzoek aan kleding zou moeten plaatsvinden. Opgemerkt dient te worden dat aan een aantal van de hierboven genoemde bevoegdheden eisen worden gesteld. Te denken valt aan het onderzoek aan de kleding, in het kader van het vaststellen van de identiteit van een aangehouden of staande gehouden verdachte, waar als voorwaarde is opgenomen dat de uitoefening van die bevoegdheid zo min mogelijk in het openbaar dient te worden verricht.

Opgemerkt is dat de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit ook van toepassing zijn, in het geval van rechtmatige uitoefening van de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding. Bij de beantwoording van de vraag of de wettelijke bevoegdheden tot het doen van onderzoek aan kleding ook met behulp van wapendetectorie apparatuur mag worden verricht, dienen die beginselen eveneens in acht te worden genomen.

Het is denkbaar dat veel personen het uitoefenen van de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding dat plaatsvindt op een wijze die kan worden omschreven als het met de handen doorzoeken en betasten van de kleding, als een grotere inbreuk op hun rechten zullen ervaren dan het geval waarin de uitoefening van die bevoegdheid plaatsvindt op een wijze die kan worden omschreven als het onderzoek van de kleding met behulp van wapendetectorie apparatuur.

In het geval wapendetectorie apparatuur zonder gebruik te maken van straling zou kunnen functioneren, lijkt er geen wettelijk beletsel te bestaan om die apparatuur in te zetten. Op grond van het feit dat de wet niet spreekt over de wijze waarop het onderzoek aan de kleding zou moeten plaatsvinden, kan a contrario geredeneerd worden dat de bevoegdheden, zoals die zijn neergelegd in de Nederlandse wetgeving, geen bezwaren kennen tegen het inzetten van wapendetectorie apparatuur ter uitoefening van die bevoegdheid.

In het geval dat wapendetectorie apparatuur die geen straling uitzendt, voorhanden zou zijn, lijkt inzet van dergelijke apparatuur dan ook toegelaten in de gevallen dat er een wettelijk bevoegdheid bestaat. Thans bestaat nog geen helderheid of wapendetectorie apparatuur kan worden ontwikkeld die geen straling uitzendt. Ten aanzien van wapendetectorie apparatuur die wel straling uitzendt, dient rekening te worden gehouden met de hierboven genoemde bepaling van artikel 11 Grondwet, waarin het recht op onaantastbaarheid van het lichaam opgenomen.

Wanneer de bevoegdheid tot het verrichten van onderzoek aan de kleding wordt uitgevoerd met behulp van wapendetectorie apparatuur, die wel straling uitstraalt, kan

dat met zich meebrengen dat daarmee het lichaam van de onderzochte persoon wordt aangetast in zijn lichamelijke integriteit.

Ongeacht de beantwoording van de vraag of een bepaalde hoeveelheid straling al dan niet valt binnen de wettelijke normen die zijn verbonden aan apparatuur die straling uitzendt, moet worden vastgesteld dat door gebruik te maken van straling er sprake is van aantasting van integriteit van het lichaam. Die vaststelling brengt niet onmiddellijk met zich mee dat daardoor het inzetten van wapendetectorie apparatuur die straling uitzendt, bij uitoefening van de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding niet is toegelaten.

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag of in een geval van een wettelijke bevoegdheid tot het verrichten van onderzoek aan de kleding, dit onderzoek met behulp van wapendetectorie apparatuur kan worden verricht, moet een aantal vragen worden beantwoord.

Allereerst dient de vraag te worden gesteld (en beantwoord) of de straling die het apparaat uitzendt, valt binnen de vereisten zoals deze zijn neergelegd in deze nationale wetgeving en Europese verordeningen. Vanzelfsprekend dient de overheid zich bij de inzet van wapendetectorie apparatuur ter uitoefening van de genoemde bevoegdheid aan de door haar zelf gestelde regelgeving op het gebied van straling, te houden.

De Europese Unie geeft in aanbeveling 1999/519/EG blootstellingslimieten voor leden van de bevolking waaronder effecten op de korte termijn niet optreden.²

Wanneer de apparatuur die wordt toegepast om wapens in de kleding te detecteren, voldoet aan de normen die wettelijk zijn vereist, is nog niet gezegd dat een ieder zich een onderzoek aan de kleding met behulp van dergelijke apparatuur moet laten welgevallen. Een persoon die wordt onderworpen aan de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding met behulp van wapendetectorie apparatuur kan aangeven bezwaar te hebben tegen die wijze van onderzoek, nadat hem dat kenbaar is gemaakt.

In het geval dat een persoon die wordt onderworpen aan een onderzoek van de kleding door middel van wapendetectorie apparatuur, kan dat onderzoek immers een inbreuk op het hierboven genoemde grondrecht opleveren. Daarnaast is hierboven aangegeven dat op die grondrechten een inbreuk kan worden gemaakt, wanneer de inbreuk bij of krachtens wet is voorzien. De besproken bevoegdheden geven aan in welke gevallen de wet voorziet in de mogelijkheid tot het maken van een inbreuk op het grondrecht tot eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. In het geval dat een persoon bezwaar maakt tegen de uitoefening van de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding dan kan de overheid hem het bestaan van die bevoegdheid tegenwerpen.

² Zie bijlage 1.

Het enkele bestaan van een bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding legitimeert echter nog niet het maken van een inbreuk op het andere grondrecht. Het recht op de integriteit van het lichaam. In het geval wapendetectorie apparatuur gebruik maakt van straling kan dit met zich meebrengen dat de door de uitoefening van die bevoegdheid de lichamelijke integriteit van een persoon wordt aangetast. Het aanstralen van personen met bijvoorbeeld röntgenstraling kan schadelijk voor het lichaam zijn en zou daarmee een ontoelaatbare aantasting vormen op de lichamelijke integriteit. Ook het aanstralen met straling, die binnen de wettelijke normen valt, kan een inbreuk vormen op de onaantastbaarheid van het lichaam en dient bij voorkeur dus wettelijk te zijn geregeld.

Voor het maken van een inbreuk op de lichamelijke integriteit dient dan ook sprake te zijn van een wettelijke bepaling waaruit voortvloeit dat de lichamelijke integriteit kan en mag worden aangetast. Uiteraard geldt ook ten aanzien van die bevoegdheid dat het maken van een inbreuk op de lichamelijke integriteit aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit kan worden getoetst.

Er bestaan echter ook gevallen waarin zonder het bestaan van een concrete wettelijke bepaling een inbreuk op grondwettelijke en verdragsrechtelijke beschermde rechten door de overheid kan plaatsvinden. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de inbreuk op de verdragsrechtelijke of grondwettelijk vastgelegde rechten beperkt van aard is. Daarnaast zou de rechtvaardiging van een lichte inbreuk op voornoemde rechten gevonden kunnen worden in minder specifieke dan wel meer algemeen geformuleerde bepalingen. Zo zou in het geval dat bij uitvoering van de bevoegdheid tot het verrichten van onderzoek aan de kleding gebruik wordt gemaakt van wapendetectorie apparatuur die straling genereert, waarbij het stralingsniveau de wettelijk vastgestelde stralingsniveaus niet overstijgt, een legitimatie kunnen worden gevonden in de bepaling van artikel 2 van de Politiewet 1993, beschouwd in samenhang met andere bepalingen. Eerstgenoemde bepaling formuleert de taak van de politie. Zoals hierboven weergegeven kan die taak onder andere bestaan uit het doen van een onderzoek aan de kleding wanneer daartoe een wettelijke bevoegdheid bestaat. Die taak zou kunnen worden uitgeoefend door gebruik te maken van wapendetectorie apparatuur.

Gezien het feit dat de bepaling die de taak van de politie formuleert zeer algemeen van aard is, geniet het de voorkeur dat in het geval dat een persoon weigert om een onderzoek te ondergaan door middel van wapendetectorie apparatuur die straling uitzendt, die persoon op een andere wijze dan door toepassing van wapendetectorie apparatuur te onderzoeken. Dit geldt te meer wanneer de uitoefening van de bevoegdheid tot onderzoek van de kleding ten aanzien van een ieder in een daartoe aangewezen gebied geschiedt aangezien in die gevallen nog geen sprake is van een verdachte. Kort gezegd betekent dat door het afwezig zijn van een concrete wettelijke

bepaling die het uitvoeren van onderzoek aan de kleding met behulp van wapendetectorie apparatuur legitimeert, het de voorkeur geniet om bij de uitvoering van een preventieve fouillering in een veiligheidsrisicogebied rekening te houden met de wens van diegene die aan het onderzoek van de kleding is onderworpen.

Een en ander betekent dan wel dat in het geval dat een persoon weigert een onderzoek aan de kleding met behulp van wapendetectorie apparatuur te ondergaan, hij zal worden onderworpen aan de reeds bestaande vorm van onderzoek aan de kleding dat op handmatige wijze wordt uitgevoerd.

Met het oog op de verdragsrechtelijke bepalingen die bepaalde rechten van de mens waarborgen geldt eveneens dat kleine inbreuken op die rechten zonder wettelijke bepalingen mogelijk zijn of te rechtvaardigen vallen door meer algemene bepalingen. Uit de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (BHRM) (*Costello vs. Verenigd Koninkrijk*)³ vloeit voort dat het ontbreken van een wettelijke basis voor kleine inbreuken op de verdragsrechtelijk beschermde rechten niet onmiddellijk hoeft te leiden tot een schending het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dat brengt met zich mee dat op Europees niveau een inbreuk op de verdragsrechtelijke beschermde rechten ook zou kunnen worden gestoeld op de bepaling van artikel 2 Politiewet. Ten aanzien van bepalingen die een inbreuk maken op de verdragsrechtelijke geldt wel dat deze voorzienbaar moeten zijn (*foreseeability*) en noodzakelijk in een democratische samenleving in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen (*necessary in a democratic society*).

Het wettelijk kader waaronder wapendetectorie apparatuur kan worden ingezet is derhalve onder andere afhankelijk van de mate van inbreuk die de wapendetectorie apparatuur heeft op de lichamelijke integriteit door het stralingsniveau dat door dergelijke wapendetectorie apparatuur wordt gegenereerd. In het geval dat stralingsniveau valt binnen de daaraan gestelde vereisten, lijkt de toepassing van dergelijke apparatuur niet in strijd te zijn met enige wettelijke bepaling. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de toepassing van wapendetectorie apparatuur zonder dat een bevoegdheid in de wet is neergelegd tot onderzoek aan de kleding.

4.4. Heimelijke inzet van wapendetectorie apparatuur.

Hierboven is aan de orde gekomen of wapendetectorie apparatuur kan worden ingezet ter vervanging van de bestaande wijze waarop de bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding wordt uitgevoerd. In paragraaf 3 is aangegeven welke vormen van

³ ECHR, 25 maart 1993.

wapendetectie apparatuur men, in samenwerking met de TU Delft, voornemens is te ontwikkelen. Vervolgens is de mogelijkheid van de inzet van wapendetectie apparatuur als vervanging van het fysiek oftewel handmatig uitvoeren van de bevoegdheid tot het onderzoek aan kleding besproken. Deze paragraaf richt zich op de beantwoording van de vraag of mobiele wapendetectie apparatuur op een menigte van personen mag worden ingezet om op die wijze te achterhalen of er bij personen dan wel bij een specifiek persoon in die menigte wapens dan wel munitie aanwezig is. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de hier beoogde wijze van inzet van wapendetectie apparatuur veelal heimelijke toepassing van die apparatuur betreft. Dat wil zeggen dat burgers niet onmiddellijk kunnen waarnemen dat zij met behulp van apparatuur worden gecontroleerd op het bezit van wapens. Onder de heimelijke inzet van wapendetectie apparatuur wordt in dit onderzoek ook verstaan het toepassen van mobiele wapendetectie apparatuur zonder dat de individuen die daaraan worden onderworpen daarmee instemmen.

Zoals besproken, kan de toepassing van wapendetectie apparatuur een inbreuk maken op de grondwettelijke en verdragsrechtelijke beschermde rechten. Voor een inbreuk op die rechten dient een wettelijke bepaling te bestaan die de inbreuk op die rechten legitimeert. In die gevallen dat sprake is van een geringe inbreuk kan afhankelijk van de aard en vorm van de inbreuk volstaan worden met een meer algemeen geformuleerde wettelijke bevoegdheid. Ten aanzien van het toepassen van wapendetectie apparatuur op een menigte van personen is thans geen specifieke wetgeving voorhanden. Een legitimering van de uitoefening van die bevoegdheid zou kunnen worden afgeleid uit een eerder besproken bepaling in de Wet Wapens en Munitie (WWM). Uit die bepaling vloeit voort dat de officier van justitie kan gelasten dat tegenover een ieder de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding op de aanwezigheid van wapens of munitie in gebieden die op grond van artikel 151b, eerste lid, Gemeentewet (Gemw) door de burgemeester als veiligheidsrisicogebied zijn aangewezen kan worden uitgeoefend (het zogenaamde preventieve fouilleren). De uitoefening van die bevoegdheid is beperkt tot een maximale duur van 12 uur en aangegeven dient te worden op grond waarvan de toepassing van die bevoegdheid noodzakelijk wordt geacht.

In beginsel betekent dit dat in het geval de wapendetectie apparatuur geen straling uitzendt en aan de overige voorwaarden van de bepaling van het derde lid van artikel 52 WWM is voldaan, de uitoefening van deze bevoegdheid door toepassing van wapendetectie apparatuur niet in strijd is met de wettelijke bepalingen, behoudens het geval de apparatuur beelden kan maken van (naakte) lichamen waardoor alsnog kan worden gesproken van een inbreuk op het recht op privacy. In dat geval lijkt bovengenoemde bepaling dergelijk inbreuk onvoldoende te legitimeren. Het uitgangspunt dat geen schending van rechten plaats heeft bij toepassing van wapendetectie apparatuur die geen straling uitzendt, geldt behalve de genoemde uitzondering, zelfs in het geval de toepassing van de bevoegdheid heimelijk geschiedt.

Wanneer de wapendetector apparatuur voor de uitvoering van genoemde bevoegdheid wel straling uitzendt, dient te worden gesteld dat in dat geval het bestaan van een bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding van een ieder in een bepaald gebied voor een bepaalde tijdsduur niet als voldoende legitimering lijkt te kunnen gelden. Aangezien er in dat geval een aantasting van de lichamelijke integriteit plaatsvindt, dient een wettelijke bepaling te bestaan die de inbreuk rechtvaardigt. De legitimering van het maken van een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam zou weliswaar kunnen worden ingelezen in een combinatie van de bevoegdheid tot het doen van onderzoek aan de kleding in een veiligheidsrisicogebied en de algemene taakstelling van de politie zoals neergelegd in art. 2 Politiewet, maar dat lijkt een te zwakke legitimering om de heimelijke toepassing van deze bevoegdheid te legitimeren. Een aankondiging vooraf dat men in een bepaald gebied gebruik gaat maken van wapendetector apparatuur die straling uitzendt en een wettelijke regeling of algemeen plaatselijke verordening waarin een en ander nader wordt geregeld zou wel als rechtvaardiging voor de heimelijke inzet van wapendetector apparatuur kunnen gelden.

Hierboven is aangegeven dat indien bij de toepassing van de bevoegdheid een ieder aan de kleding te onderzoeken gebruik gemaakt wordt van wapendetector apparatuur die straling uitzendt, het de voorkeur geniet een ieder die aan dergelijk onderzoek wordt onderworpen de mogelijkheid te bieden om op een alternatieve wijze te worden onderzocht. Op deze wijze wordt alsnog de uitvoering van die bevoegdheid wordt gerealiseerd. Voor het heimelijk onderzoeken van de kleding met behulp van wapendetector apparatuur zonder dat daartoe een concrete wettelijke bevoegdheid wordt gemaakt, geldt dergelijk argument des te sterker. In dat geval is een persoon die aan dergelijke vorm van onderzoek wordt onderworpen, in de eerste plaats al niet op de hoogte van het feit dat een onderzoek plaatsvindt en bovendien is diegene dan niet in staat om aan te geven dat hij op een andere wijze zou willen worden onderzocht.

5. Conclusie

Het doel van proef wapendetectie is gelegen in het ontwikkelen van wapendetectie apparatuur waarmee op een andere wijze onderzoek aan de kleding van personen kan worden verricht dan de wijze waarop dat tot op heden, namelijk op fysieke oftewel handmatige wijze, het geval is. Bovendien kan door de ontwikkeling van wapendetectie apparatuur in een veel ruimere mate, effectiever en efficiënter opsporing van wapens of munitie plaatsvinden.

Wapendetectie apparatuur maakt in meeste gevallen gebruik van straling. Bovendien kan, ook in het geval dat wapendetectie apparatuur geen straling uitzendt, een beeld van het (naakte) lichaam van degene die wordt onderzocht met behulp van wapendetectie apparatuur, worden gevormd.

Inzet van wapendetectie apparatuur brengt ontegenzeggelijk met zich dat een inbreuk wordt gemaakt op de grondwettelijke en verdragsrechtelijke rechten. Daarmee kan niet worden gezegd dat de inzet van die wapendetectie apparatuur ontoelaatbaar is.

De vraag of inzet van wapendetectie apparatuur toelaatbaar kan worden geacht om personen te onderzoeken, is afhankelijk van de beantwoording van een aantal vragen. Ten eerste dient te worden onderzocht of de wapendetectie apparatuur gebruik maakt van straling en geen beeld vormt van de (naakte) lichamen van degenen die aan het onderzoek worden onderworpen. Met andere woorden dient de vraag te worden beantwoord of door inzet van wapendetectie apparatuur sprake is van een inbreuk op enig in de grondwet of mensenrechtelijke verdragen vastgelegde rechten. Wanneer dat niet het geval is kan zonder het bestaan van een wettelijke bevoegdheid gebruik worden gemaakt van de toepassing van wapendetectie apparatuur. Wanneer dat wel het geval is, dient als tweede te worden onderzocht of er een wettelijk bepaling voorhanden is waardoor de inbreuk die op de grondwettelijke en verdragsrechtelijke vastgelegde rechten wordt gemaakt, wordt gelegitimeerd. Anders gezegd moet worden onderzocht of een wettelijke bevoegdheid tot onderzoek aan de kleding bestaat.

In het geval geen wettelijke bevoegdheid bestaat op grond waarvan een inbreuk op de grondwettelijke en verdragsrechtelijke beschermde rechten gelegitimeerd kan worden, moet de vraag worden beantwoord of degene die aan het onderzoek door middel van wapendetectie apparatuur wordt onderworpen, toestemming heeft gegeven. Wanneer het subject van onderzoek toestemming heeft gegeven tot het doen van onderzoek met behulp van wapendetectie apparatuur, bestaan geen bezwaren tegen een zodanige wijze van onderzoek. In het geval het subject geen toestemming heeft gegeven lijkt er sprake te zijn van een niet gelegitimeerde vorm van de toepassing van die

bevoegdheid aangezien daarmee een inbreuk op het grondwettelijk beschermde recht op onaantastbaarheid van het lichaam wordt gemaakt.

Tot slot dient de vraag worden beantwoord of degene die aan een onderzoek met behulp van wapendetectorie apparatuur, die een inbreuk op de grondwettelijk of verdragsrechtelijk beschermde rechten maakt, op de hoogte is van het feit dat in een bepaald gebied voor een bepaalde periode op die wijze onderzoek zal worden verricht. Wanneer iemand door openbare bekendmaking op de hoogte is gesteld van het feit dat hij onderzocht kan worden met behulp van wapendetectorie apparatuur die straling uitzendt, dan zou gesteld kunnen worden dat diegene zich daaraan had kunnen onttrekken door niet in het daartoe aangewezen gebied te komen. Daarmee is ook voldaan aan de Europese eis van voorzienbaarheid (foreseeability). Als die stelling wordt gevolgd zou een onderzoek alsnog gelegitimeerd kunnen worden geacht.

In het geval een onderzoek met behulp van wapendetectorie apparatuur, die een inbreuk op de grondwettelijk of verdragsrechtelijke beschermde rechten maakt, heimelijk plaatsvindt, lijkt daarvoor geen legitimatie te bestaan aangezien daarmee een inbreuk op die rechten wordt gemaakt zonder dat daarvoor enige legitimering wordt geboden. In het geval de (lagere) overheid haar arsenaal aan bevoegdheden wil uitbreiden met een vorm van wapendetectorie apparatuur die straling uitzendt dient nadere regelgeving te worden opgesteld waarbij de voorzienbaarheid een grote rol speelt.

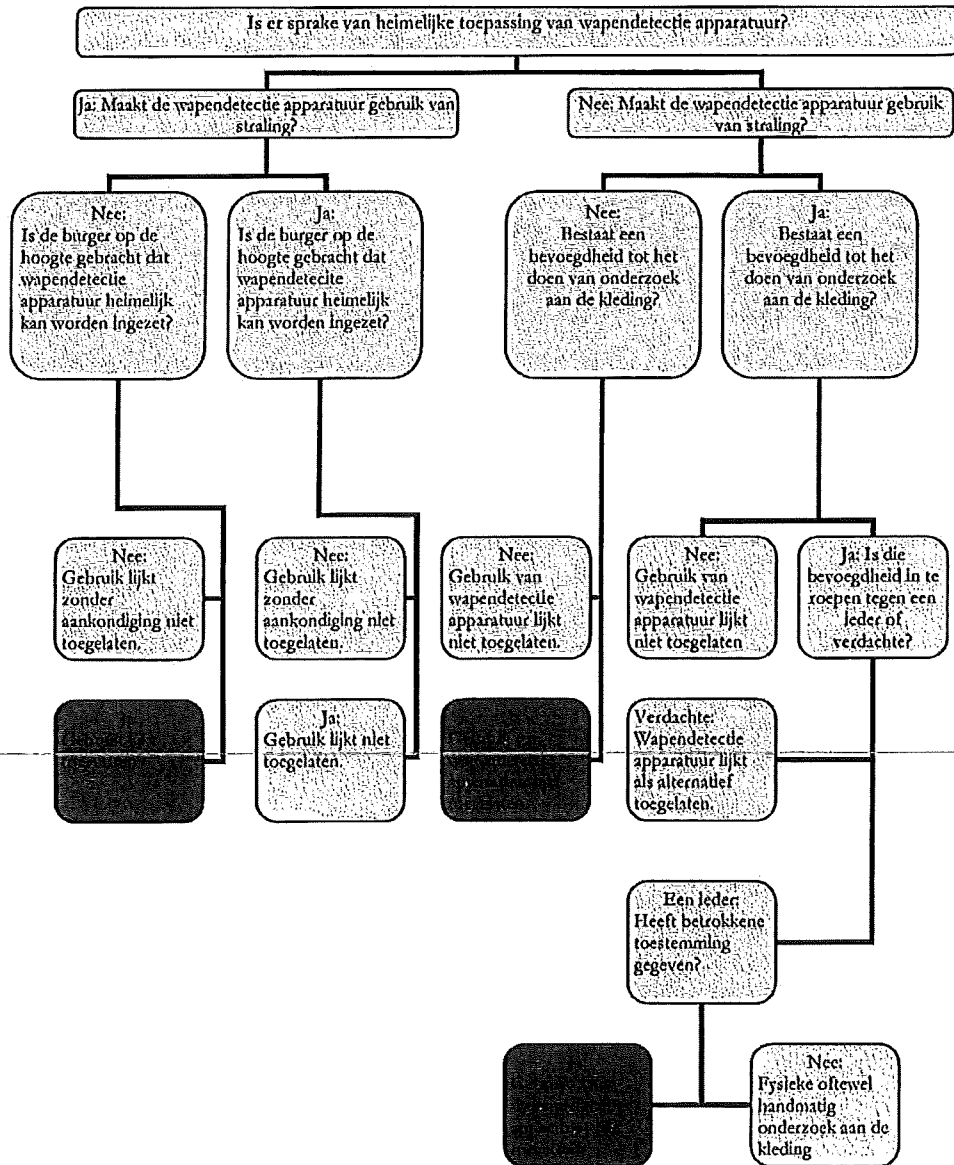
Wanneer de overheid van mening is dat een dergelijke vorm van onderzoek met wapendetectorie apparatuur in onze samenleving moet kunnen plaatsvinden, dient zij daartoe wettelijke bepalingen op te stellen.

Concluderend kan dan ook worden gezegd dat ten aanzien van de toepassing van wapendetectorie apparatuur het de voorkeur geniet dat concrete wettelijke bepalingen, die de toepassing van dergelijke apparatuur legitimeert, voorhanden zijn. In het geval de concrete legitimering ontbreekt, dient een afweging te worden gemaakt tussen enerzijds de inbreuk die met de toepassing van de specifieke wapendetectorie apparatuur op de grondwettelijke en verdragsrechtelijke beschermde rechten wordt gemaakt en anderzijds de mate waarin die inbreuk door de bestaande wettelijke bevoegdheden wordt gelegitimeerd. De uitkomst van die afweging kan slechts afhankelijk van het geval worden onderzocht en beantwoord.

Op de volgende pagina wordt een schematisch overzicht gegeven van bovenstaande conclusies. De auteurs benadrukken dat onderstaand schema in samenhang met hetgeen in het voorgaande is omschreven, moet worden bezien.

6. Stroomschema

Bijlage

